

tott eljárást, de csakis a perköltség iránti határozathozatal végett felvenni.

25. §.

A mennyiben azon megtámadási per folytán, melyet valamely hitelező megindított, a csődtömeg gazdagodik, a megtámadó hitelező az ezen perre fordított kiadásainak megtérítését követelheti.

26. §.

Oly jogcselekvények, melyek az adós vagyonára megnyitott csőd előtt történtek, a csődeljárás beszüntetése után nem támadhatók meg.

27. §.

A jelen törvény 23. és 26. §-ában foglalt határozatok nem alkalmazhatók a jelzálogos hitelező megtámadási keresetére, a melyet az elsőbbségi jogának védelme vagy egy másik jelzálogos hitelező igényének lerontása végett indít.

28. §.

Azon napot, melyet jelen törvény hatályba lép, az igazságügyminister állapítja meg.

Az ezen határnap előtt történt jogcselekvényekre a jelen törvény hatálya ki nem terjed.

Kivételt képeznek a jelen törvény 4. §-ában körülírt jogcselekvények, melyek akkor is megtámadhatók, ha a jelen törvény hatályba lépte előtt történtek.

A kereskedő fizetéseképtelensége.

Irta: Dr. Róth Pál.

A fizetéseképtelenség tényleges állapota, illetve ennek külső jele, a kereskedő fizetésbeszüntetése, fölötte fontos tényezőt képez a kereskedelmi életben és attól fogva, hogy a paulianusi törvény a fejlettebb üzleti forgalomnak többé meg nem felelt és Olaszországban a csődreform eszméje tünt fel: ezen időtől fogva a fizetéseképtelenség momentumának kikutatása a legelőkelőbb kereskedelmi és jogi erőket foglalkoztatta. Mert az ugynevezett ó-francia

rendszer szerint az adós a vagyona fölötti rendelkezési jogot már a fizetéseképtelenség beálltával elveszti és ezen időponttól fogva minden általa kötött jogügylet semmis. A code de commerce felfogása azon szempontból indult ki, hogy a bíróság a csődöt csak megnyitja, de a csőd tényleges beálltát a kereskedelmi adós materiális körülményei határozzák meg.

A materiális csőd, illetve a fizetéseképtelenség momentumának megállapítása azonban napjainkig megoldatlan problémát képez. A német csődrendtartás indokolása e tárgyban következőképp nyilatkozik: „a vagyonihiány és fizetéseképtelenség általánosságban mindenesetre tényállapotok és azoknak egyes tények által kell nyilvánulniok, hogy a csődnyitásra való igényt megállapítsák — azonban mint tényleges állapotok csak következtetések útján ismerhetők fel... Az órát és a tényt megállapítani, melylyel a vagyonihiány bekövetkezett vagy a fizetéseképtelenség beállott — alig lehetséges.

Judicaturánk ezen tárgyban szintén eléggé praekar jogtételeket állított fel. Szerinte a fizetéseképtelenség beáll, ha a kereskedő hitelezője jogerősen megítélt követelések alapján ellene kielégítési végrehajtást vezet és ő a követelést nem egyenliti ki, minélfogva a hitelező, ha előbb nem, a végrehajtás foganatosításánál meggyőződést szerzett az adós fizetéseképtelenségéről. Az ilyen végrehajtás, legyen bár az első vagy egyetlen, a csőd esetén megtámadható és tárgya az általános csődtömegbe jut.

Csődtörvényünk ugyan csak az adós jogcselekményeit tartja megtámadhatóknak, de a judicatura azon jogfelfogásból indul ki, hogy valamiképp a végrehajtásilag lefoglalt követelések átruházásánál az adós jogcselekményét a végrehajtási eljárás helyettesíti: a végrehajtást szenvedett közadós jogcselekménye hasonlóképen a végrehajtási eljárás által helyettesíthetőnek tekinthető. A végrehajtás türese pedig a fizetéseképtelenség jelét képezi.

Már első tekintetre kitűnik, hogy a judicatura által elfoglalt álláspont csak expedienst képez, de azon kérdést meg nem oldja, hogy a fizetéseképtelenségnek criteriumát mi képezi és a fizetések mely időpontban tekinthetők beszüntetteknek, mert hogyan jut a jóhiszemű hitelező

ahoz, hogy adósa fizetéseképtelenségének ismerete nélkül, törvényes kényszer útján behajtott követelését kamatokkal együtt visszafizesse? Ámde a bíróság magán másképp nem segíthet; nagyon jól tudja, hogy a végrehajtás a fizetéseképtelenség végső határát képezi, tényleg azonban már sokkal előbb létezett, csakhogy az időpont nem fixírozható.

Az 1883-ik évben életbe lépett olasz kereskedelmi törvény elismerésre méltó módon iparkodik a fizetésbeszüntetés momentumát megállapítani. Ezen törvény határozmányai szerint a bíróság a csődnyitási végzésben hivatalból vagy valamely érdekelt fél kérelmére ideiglenesen megállapítja a napot, a melyen a fizetésmegszüntetés beállott. Ezen törvény szerint továbbá néhány fizetés pusztá megtagadása nem képezi a fizetésbeszüntetés bizonyítékát, ha csak az adós jóhiszemmel azt alaposnak tarthatta; másrészt ismét a fizetések folytatása olyan eszközökkel, melyek veszélyes vagy csalárd módon szerezettek meg, annak kimondását nem akadályozza, hogy a kereskedő tényleg a fizetéseképtelenség állapotában van.

A fizetéseképtelenség megállapított időpontja után aztán minden ténykedés és ingyenes átruházás, valamint le nem járt követelések fizetése vagy egyébkénti kiegyenlítése, törvény erejénél fogva semmisek, azok megtámadása nem is szükséges.

A fizetéseképtelenség megállapításának lehetővé tétele végett pedig a közjegyzők és végrehajtók kötelesek minden hónap első hét napjában a kereskedelmi bíróság elnökének az előző hónapban fölvetett óvások jegyzékét betérjeszteni.

A kereskedelmi viszonyok technikai és törvényi szabályozásában Olaszország mindig legelől járt, és míg a német és osztrák csődrendtartások és az 1879. és 1884. évi megtámadási törvények ezen kérdés elől óvatosan kitértek, addig az olasz törvény bátran hozzálátott a kérdés megoldásához. És ha határozmányai az emberi tökély hiányát (hiszen a fizetés beszüntetésének elhatározása in foro interno tartozik) némileg drákói jellegű intézkedések által pótolják is, a jogi ideált mégis inkább megközelítik, mint a jogi fixiók, a mint azokat judicaturánk a fentebb megjelölt módon felállította.

Csődtörvényünk revisiója és a csődön kívüli kényszeregyezés és megtámadási jog szabályozása az igazságügyminiszter munkaprogramjába fel vannak véve és minden valószínűség szerint már a legközelebbi jövőben napirendre fognak tűzteni. A törvényhozás tehát a fejtegetett kérdés megoldásával foglalkozni fog.

A legalkalmasabb megoldás nézetünk szerint az olasz minta nyomán a következő volna: A kir. közjegyzők a felvett óvások fölött és a végrehajtók a foglalások fölött havonként jelentést tesznek a törvényszéknek, és a cégjegyzési hivatal elkészíti azon kereskedők jegyzékét, kik ellen óvás felvételre vagy foglalás vezetett. A betekintés ezen jegyzékbe mindenkinek megengedett. Mindenki, ki a jegyzékben előfordul, fizetésektelennek tekintendő annyiban, a mennyiben cselekvényei a csőd esetére semmiek. Minden jegyzék joghatálya hat hónap alatt megszűnik, de azonnal megszűnik azzal szemben, ki az óvatolt vagy végrehajtott követelés kiegyenlítését hiteles alakban igazolja.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a fizetésmegszüntetés megállapítása csak azon célból történik, hogy a közadós csalárd cselekményei az anyagi vagy formai csőd esetére hatályon kívül helyeztessenek: úgy a kérdés szigorubb szabályozása elől nem szabad visszariadnunk, mert ha a föltevés be nem áll, vagyis ha a késedelmes adós fizetéseit tényleg be nem szüntette és (anyagi vagy alaki) csődbe nem jut, akkor a fizetésektelenség megállapításából reá hátrány nem származott, míg ellenben a hitelezők érdekeiről a csőd eshetőségére gondoskodva volt.

A szer bizonyára kissé drasztikus, de minden fizetésektelen kereskedő annak anyagi és erkölcsi következményei elől kitérhet az által, hogy elvállalt kötelezettségeit pontosan betartja vagy legalább békésen rendezi. Ha ezekre nem képes, úgy a teljes fizetésektelenségtől többé távol nem áll és a csődön kívüli kényszeregyezést vagy a törvényes moratoriumot veheti igénybe, a mennyiben a csődöt maga ellen megnyitattani nem akarja.